

A spontaneitás mértéke különböző témájú monológokban

Váradí Viola

ELTE BTK

*Alkalmazott Nyelvészeti Doktori
Program*

A spontán beszéd produkciója

- Fogalmi szint → preverbális üzenet
(makro- és mikrotervezés)
- Átalakító → fonetikai terv
(felszíni szerkezet, lexéma előhívása, fonológiai kódolás, prozódia generátor)
- Artikulátor → hangzó beszéd
(artikulációs tervezés)

A spontán beszéd temporális jellegzetességeit befolyásoló tényezők

- **Külső tényezők:**
  - genetikai meghatározottság
  - egyéni sajátosságok
- **Belső tényezők:**
  - szöveg tartalmi összefüggései
  - érzelmi vonatkozások
  - beszédhelyzet
  - beszédtema

A spontán beszéd temporális szerkezete

- A spontán beszéd temporális szerkezete központi kutatási terület a fonetika és a pszicholingvisztika számára:
  - A magyar beszéd tempójának változása
  - Az olvasás és a spontán beszéd temporális jellegzetességei
  - Különböző eseménydinamikával rendelkező szövegek temporális jellemzői
  - A beszédtempó életkori jellegzetességei
  - A spontán beszéd temporális szerkezetének szituációs meghatározottsága
  - A temporális szerkezet műfajbeli meghatározottsága

Hipotézisek

- A spontaneitás mértéke befolyással van-e a beszéd időviszonyaira?
- Feltételezésünk szerint
  1. a szöveg spontaneitásának mértéke meghatározza a temporális jellegzetességeket
  2. nagyobb mértékben spontán a monológ, ha a felvétel rögzítője egy váratlan problémával kapcsolatban kérdezi meg az adatközlő véleményét, szemben azzal, hogy a munkájáról mesél

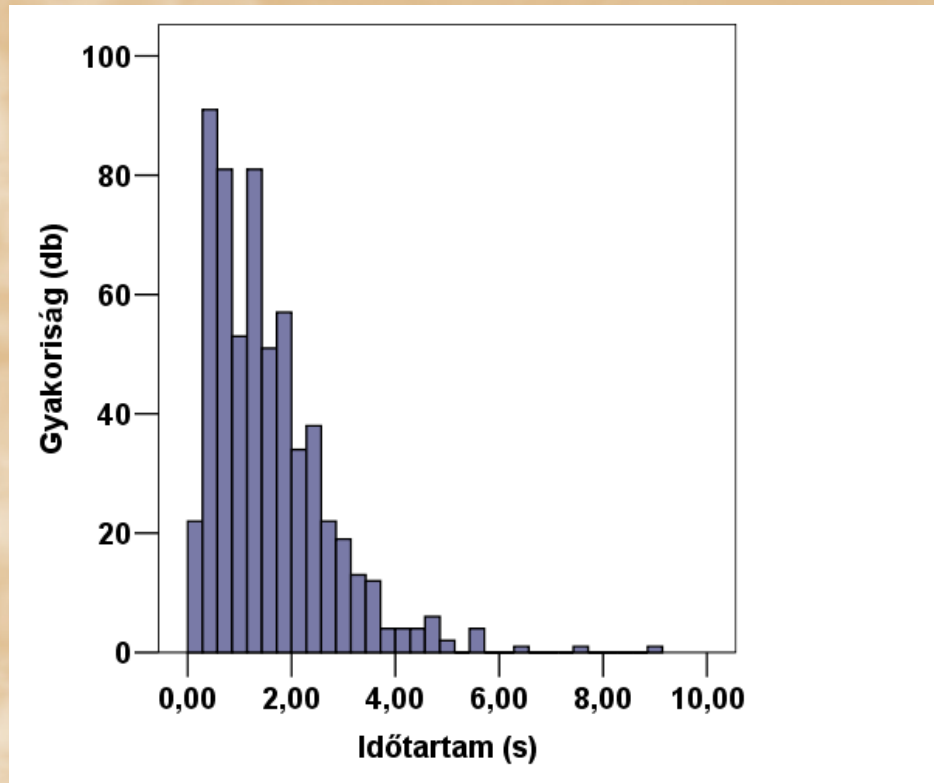
Anyag és kísérleti személyek

- BEA: kétféle monológ:
  - Interjú a munkáról
  - Vélemény egy aktuális témával kapcsolatban
- Időtartamok:
  - Interjú (részlet): 109 – 146 s
  - Érvelés (részlet): 95 – 144 s
- Kísérleti személyek:
  - 5 férfi: 21 – 33 év (átlag: 28,8 év)
  - 5 nő: 22 – 35 év (átlag: 29,4 év)

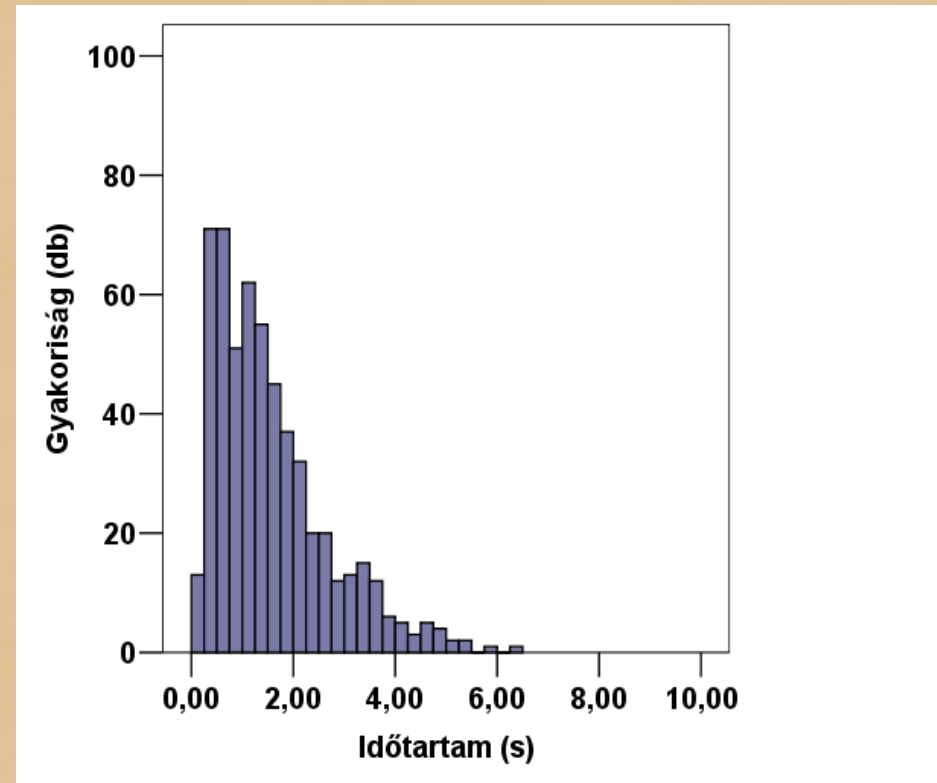
Módszer

- Annotálás, lejegyzés: Praat 4.3
- Megmértük:
  - Beszédszakaszok hosszát
  - Szünetek hosszát
- Kiszámoltuk:
  - Artikulációs tempót
  - Beszédtempót
- Statisztikai elemzések: SPSS 13.0
(egytényezős varianciaanalízis)

Beszédszakaszok

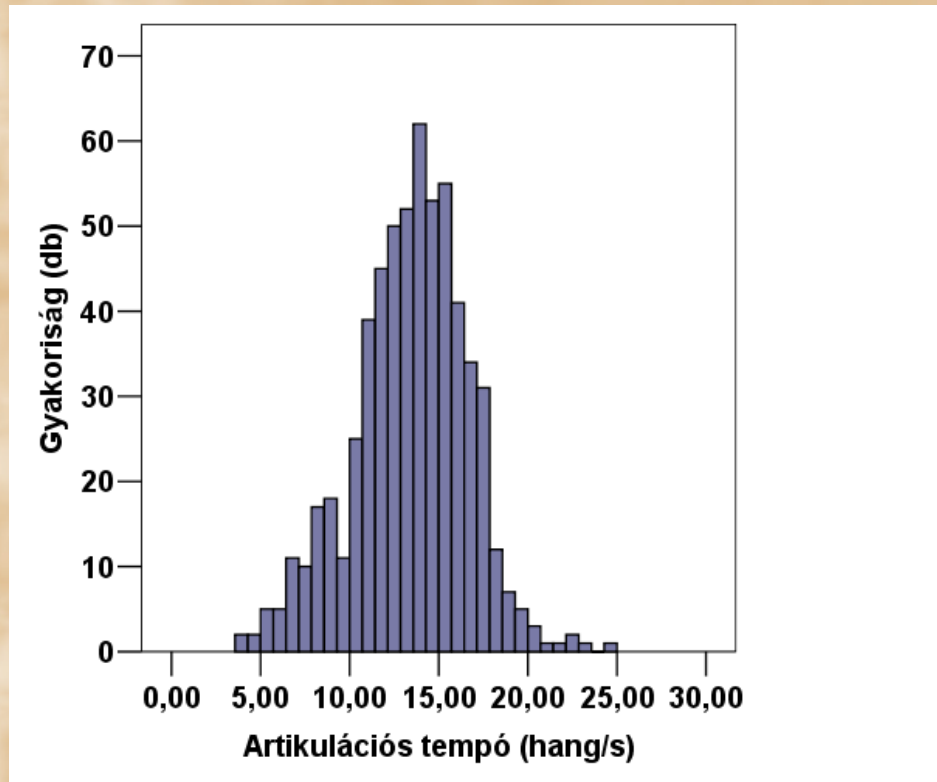

Interjú

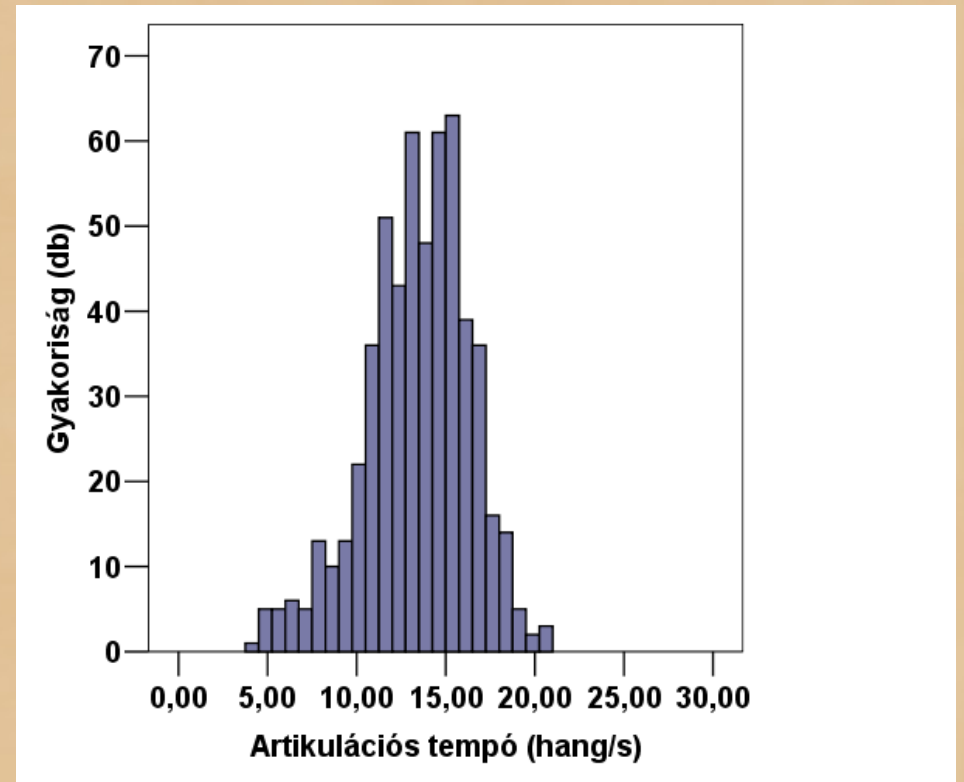

Vélemény

Artikulációs tempó

Interjú

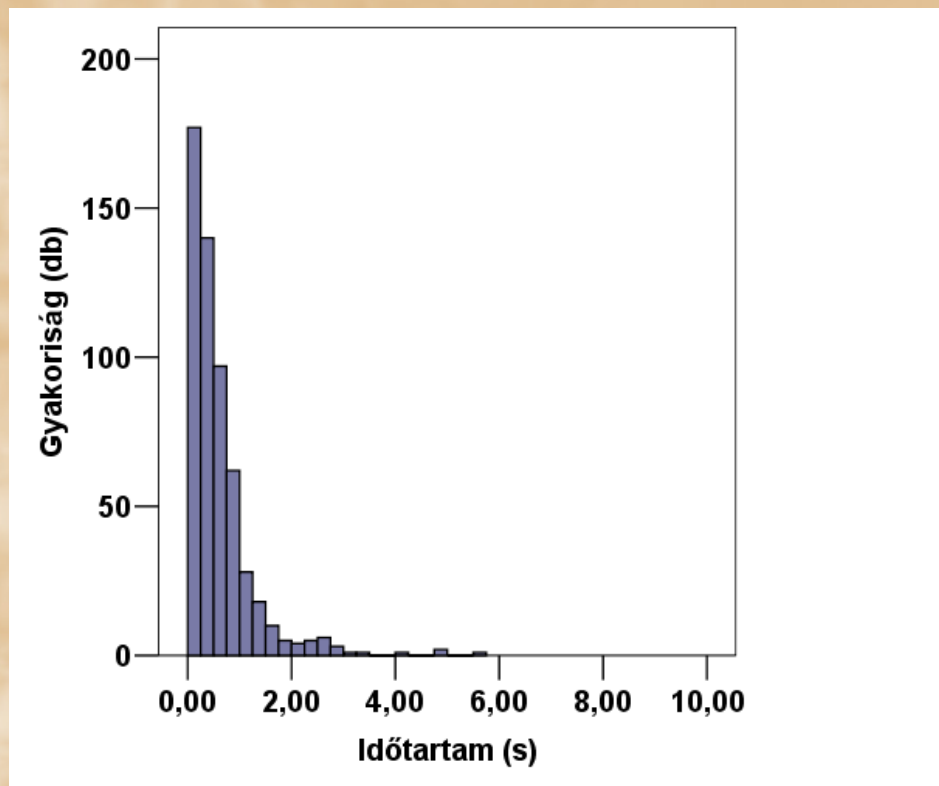

Vélemény

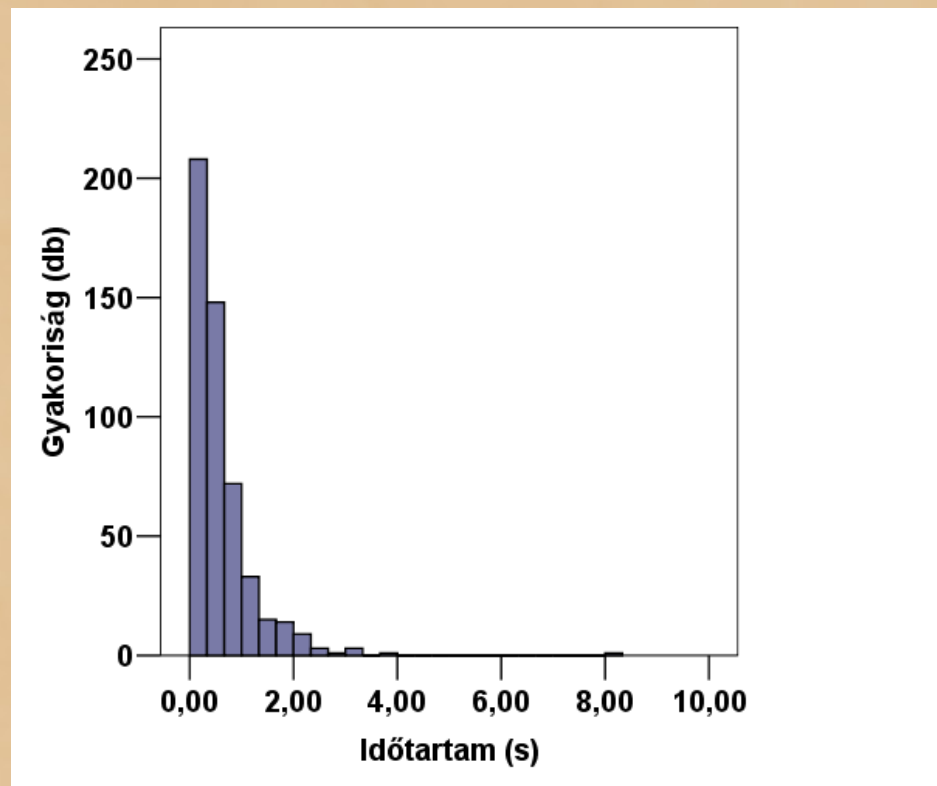
Beszédtempó

	Interjú (hang/s)	Vélemény (hang/s)
F1	13,40	10,24
F2	9,62	9,36
F3	9,59	10,51
F4	9,75	10,60
F5	8,78	9,87
N1	11,86	12,11
N2	8,45	10,95
N3	11,87	11,79
N4	12,01	11,51
N5	9,19	8,45

A szünetezés jellemzői

Interjú

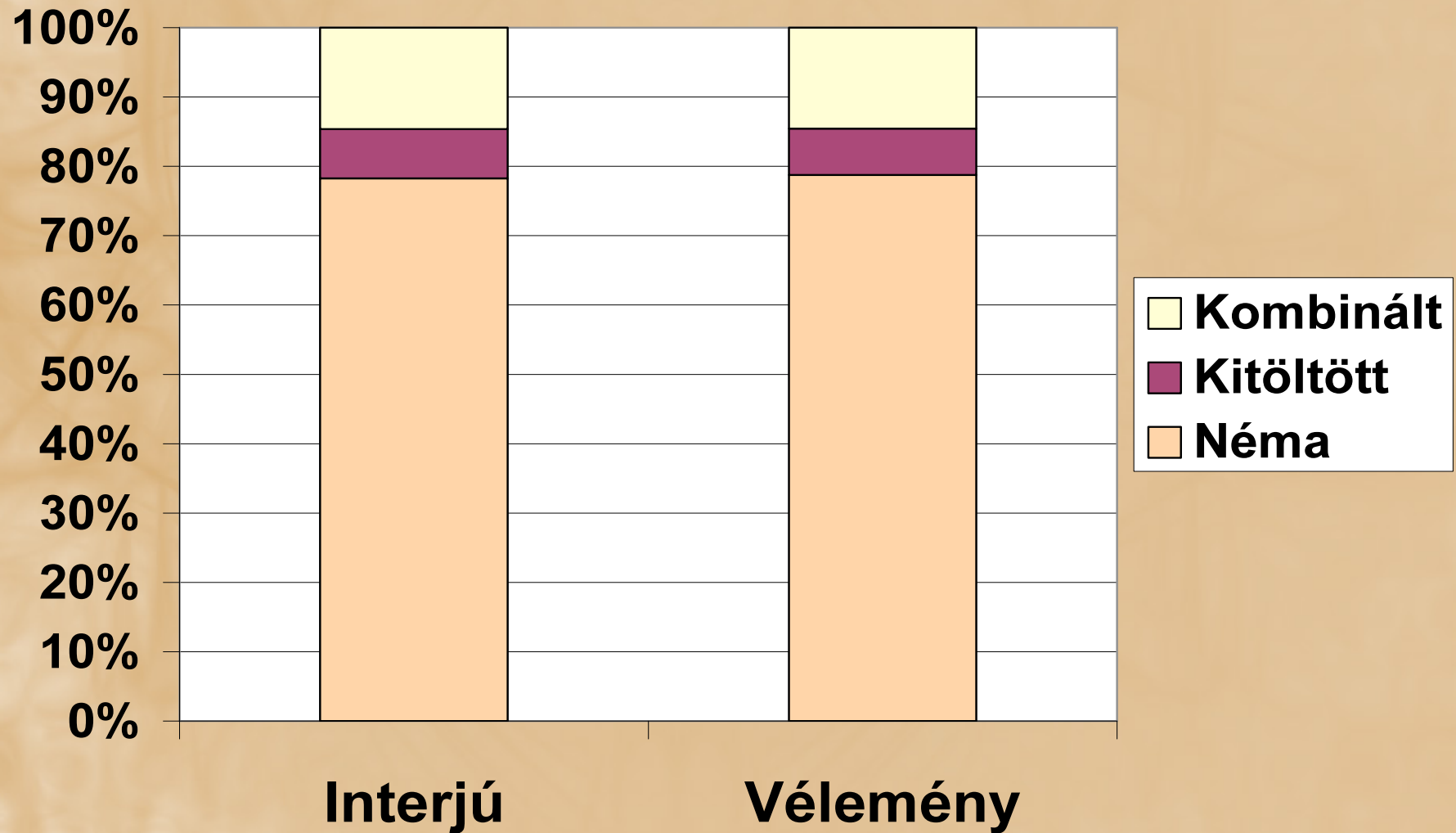

Vélemény

A szünetek aránya a teljes beszédidőhöz viszonyítva

	Interjú	Vélemény
F1	22,04%	26,23%
F2	26,22%	28,84%
F3	28,73%	22,24%
F4	30,74%	24,17%
F5	27,00%	29,70%
N1	23,30%	20,02%
N2	37,68%	30,19%
N3	23,27%	20,64%
N4	19,90%	19,57%
N5	25,94%	29,70%

A szünetek típusa

Következtetések

- A beszéd téma nem befolyásolta a spontán beszéd temporális szerkezetét
- A beszéd témájának és a spontaneitás mértékének viszonya rendkívül összetett
- Feltételezésünk szerint a beszéd tartalmas részeinek és a töltelékelemeknek az arányából lehet következtetni a beszéd spontaneitásának mértékére
- Az előforduló megakadásjelenségek elemzése is elősegíthetné a beszéd téma és a spontaneitás viszonyának vizsgálatát

**Köszönöm a
figyelmet!**